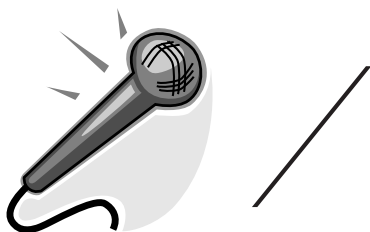

NWO-fonds voor Open Access-publicaties

De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) heeft sinds februari een fonds om Open Access-publicaties te stimuleren. De criteria van dit fonds zijn onlangs verruimd. NWO betaalt per project een bijdrage aan de publicatiekosten. De RUG juicht de steeds sterkere wordende trend van Open Access-publiceren toe; het vergroot de zichtbaarheid van de RUG. Als een van de eersten uit Groningen deed Siewert-Jan Marrink een beroep op het fonds.

Ik ben hier sinds vier jaar hoofd van de groep Moleculaire Dynamica. Wij doen computersimulaties. Wij modelleren *in silico* (computermatig) het gedrag van biomoleculen, bijvoorbeeld celmembranen. Wij proberen het gedrag van vele moleculen te begrijpen. Het is een beetje het grensvlak tussen de scheikunde, de biologie en de natuurkunde. Daarnaast hebben we een informatica- en een medische component, omdat sommige van de toepassingen waaraan wij werken van belang zijn voor de ontwikkeling van medicijnen.

Wij maken gebruik van het pakket GROMACS.

Dat heeft professor Berendsen ooit ontwikkeld, en dat is inmiddels een van de meest gebruikte pakketten ter wereld. Het is nog steeds in ontwikkeling, het is Open Source. Ik heb bij professor Berendsen promotieonderzoek gedaan, en het was een gouden kans voor mij om zijn positie te kunnen overnemen.

Ik wist van het Open Access-fonds door een mailtje van NWO. Wij hadden net een artikel dat gepubliceerd zou worden in PLOS Computational Biology, op ons terrein een bekend Open Access-tijdschrift.

Ik had al eerder Open Access gepubliceerd, een aantal artikelen in Proceedings of the National Academy of Sciences. En daar kan je het vrijkopen. Het is op zich geen Open Access-tijdschrift, maar ze bieden de optie aan je artikel Open Access te maken als je duizend euro extra betaalt. Er zijn steeds meer uitgeverij die dat aanbieden, zoals American Chemical Society (ACS). Het gros van mijn publicaties zit bij ACS.

Is het een bewuste keuze voor Open Access?

Ja, want het is wel een fors bedrag. Maar we zijn een redelijk rijke groep. En uiteindelijk is er de extra exposure die je daarmee krijgt. Het aantal citaties, de extra belangstelling voor je paper weegt daar wel tegen op. Dit zijn ook high impact journals. Daarmee profileer je jezelf ook als groep. Dat zijn wel de krenten in de pap.

Voor ons zijn tijdschriften met een impactfactor van rond de 10 de beste papers. Maar afgezien daarvan is het soms ook uit strategisch oogpunt een goed idee.

Nu ik weet dat dit fonds er is, denk ik: zou het goed zijn als ik dit artikel ook Open Access ga aanbieden? Ook bij de eventueel wat lagere impact papers, die wel wat extra aandacht kunnen gebruiken. Ik weet zeker dat ik er in de toekomst meer gebruik van ga maken.

Hoe belangrijk is Open Access?

Je merkt vandaag de dag dat je soms niet overal meer bij kan. Vroeger ging je naar de bibliotheek om journals door te bladeren. Dat doet echt niemand meer; ik kom nooit meer in de bibliotheek. Ik bekijk alles online. Als ik online ergens niet bij kan, dan is dat heel frustrerend. In die zin is het heel belangrijk dat je papers ook door anderen bekeken kunnen worden.

Nou zijn we bij de RUG goed bedeed: ik kan niet heel vaak ergens niet bij. Maar er zijn heel veel universiteiten in de wereld die niet zo goed bedeed zijn. En die kunnen dan wel bij mijn Open Access-papers.

Aan de andere kant: vanuit mijn eigen positie heb ik de mazzel dat ik dat kan financieren. En nu met NWO helemaal. Maar steeds meer universiteiten zullen moeten bezuinigen. Je moet de markt helemaal Open Access maken of het bij het oude laten. De rijke groepen gaan nu het meest profiteren. Mijn onderzoeksgroep wordt voor zestig tot zeventig procent door NWO gefinancierd.

Maar goed, uiteindelijk moet het geld ergens betaald worden. Het is niet zo dat het opeens voordeliger wordt. Het traditionele systeem zou voor mij ook nog steeds prima zijn mits je overal bij de artikelen zou kunnen, dat alle bibliotheken daarvoor de rechten hebben. Dan maakt het mij niet zoveel uit of ik de auteursrechten heb, of het journal. Het afkopen van die rechten is voor mij nooit zo'n issue geweest. Linksom of rechtsom, de kosten voor de publicaties zijn waarschijnlijk uiteindelijk hetzelfde.

Wat vond je van de aanvraagprocedure voor de author fee?

Dat ging wel goed. Het was wel een beetje omslachtig. Je moet je aanmelden via IRIS. En als het paper dan verschenen is, moet je die gegevens weer invullen. En uiteindelijk komt er dan een brief van NWO, waar je je eigen kosten op moet declareren. Dat kan uiteindelijk efficiënter. Het zou uiteindelijk makkelijker zijn als je de rekening naar NWO kan doorsluisen. Dat zou de kortste klap zijn.

Wat kan aangevraagd worden

Uitsluitend kan worden aangevraagd de fee die betaald moet worden voor

- a) het publiceren in een peer reviewed wetenschappelijk Open Access-tijdschrift, of
- b) het vrijkopen voor Open Access van een artikel dat verschenen is in een peer reviewed wetenschappelijk tijdschrift dat niet (geheel) Open Access is, of
- c) het Open Access publiceren van een peer reviewed boek/monografie (niet: proefschrift) bij een wetenschappelijke uitgeverij of in een wetenschappelijke reeks, waarbij de publicatie voortkomt uit een door NWO gesubsidieerd onderzoeksproject en op het moment van aanvraag nog niet is verschenen.

Per project is een budget beschikbaar van maximaal € 5000.

De EU biedt de mogelijkheid om bij een onderzoeksaanvraag de kosten voor het publiceren voor 100% vergoed te krijgen. Daarnaast stelt de EU als voorwaarde dat de auteur zijn best doet om het artikel binnen zes of twaalf maanden via een repository beschikbaar te maken. Maak jij wel eens gebruik van een repository?

Nee, maar er is weleens sprake van geweest dat we onze onderzoeksdata in een repository beschikbaar maken. We genereren natuurlijk bergen aan data. Maar het verouderd ook weer snel. We laten onze computers dag en nacht lopen, maar wat we nu maken kunnen we over een paar jaar in een kwart van de tijd doen. Het heeft dus niet zoveel zin om dat op te slaan. In de praktijk werkt dat niet. Er zijn wel wat van die initiatieven. Maar het komt nooit echt van de grond.

Je denkt bij een repository gelijk aan onderzoeksdata. Maar een repository is ook een alternatieve infrastructuur voor het besloten model van de uitgeverij. De universiteitsbibliotheken hebben repositories ingericht voor wetenschappelijke publicaties.

Ik verbaas me daar wel eens vaker over, dat ik ook publicaties terugvind die niet Open Access

'Ik kom nooit meer in de bibliotheek'

zijn. Misschien in de repository van de RUG zelf. Hoe dat geregeld is weet ik ook niet. Je kunt heel wat van mijn artikelen downloaden. Ik weet niet zo goed hoe die beschikbaar komen. Maar goed, zolang ik dat niet doe heb ik niet het gevoel dat ik iets overtreed. Dus daar zit ik verder niet mee. Ik heb weleens via mijn eigen website mijn reprints beschikbaar gemaakt. Maar op een gegeven moment kreeg ik toen wel de uitgevers langs, die zeiden dat dat niet de bedoeling was. En ik wil geen ruzie met de uitgevers.

Is het geen probleem dat zelfs basisinformatie in de scheikunde niet vrij op het web beschikbaar is?

Dat valt volgens mij wel mee. Je hebt bijvoorbeeld nu Wikipedia. Wikipedia is een bron van informatie, die nog steeds in ontwikkeling is. Je moet niet alles blindelings vertrouwen, maar het is wel verbazingwekkend hoe zelffilterend dat systeem werkt. Als er te grote onzin in staat, is op een gegeven moment de druk van de gemeenschap groot genoeg om dat weer recht te breien. Als je details wilt weten, ga je toch de literatuur in. Maar als je iets wilt weten dat even buiten je eigen vakgebied ligt, dan kun je daar aardig terecht. Het zou zeer nuttig zijn om studenten ook zelf items te laten maken.

Waarom hebben niet meer mensen gebruik gemaakt van het NWO Open Access-stimuleringsfonds?

In eerste instantie financierden ze alleen publicaties in Open Access-journals. Maar dat hebben ze nu veranderd. Nu kan je ook artikelen in andere journals 'vrijkopen'. Dus als je dat weet... Dan moet je wel een artikel hebben dat daar geschikt voor is. Dat moet je dan opsturen, dan moet dat gereviewd worden. Het is dus niet zo gek dat dat hele traject misschien nog niet klaar is. In mijn veld is het algemeen bekend dat er Open Access-journals zijn. Ik heb het idee dat alle wetenschappers inmiddels wel weten over Open Access. In ons wereldje is dat ieder geval wel doorgedrongen. Maar dat kan zijn omdat wij ook computergericht zijn. Wij zitten de hele dag achter de computer. Wij zijn er iets vatbaarder voor, dan iemand die de hele dag in het natlab staat. Zeker als het faculteitsbestuur vindt dat dit een goede ontwikkeling is, dan kan de bibliotheek het verder onder de aandacht brengen via de vakbibliotheken.

Zie je mitsen en maren bij de keuze voor Open Access publiceren?

Ik zie helemaal geen mitsen en maren. Zeker nu dit fonds er is. Als je ziet hoe gemakkelijk je je eigen artikelen hiermee kan promoten... Ik zal er zeker in de toekomst meer gebruik van maken. Ik zit al te denken: ik kan me niet voorstellen dat NWO dit lang kan doen, want als alle wetenschappers hiervan gaan profiteren, dan hebben ze binnen de kortste keren duizend artikelen per jaar. Steeds meer journals bieden Open Access aan. Dat moet leiden tot uiteindelijk meer citaties. En of dat dan een effect van tien of vijftig procent is, dat zal verschillen, maar elk effect is meegenomen in de competitiestrijd waarin de wetenschap is terecht gekomen. Of dat een goede ontwikkeling is, is een heel ander verhaal ...

Esther Hoorn (tel. (050) 363 9155) is bij de RUG de contactpersoon voor dit stimuleringsfonds van NWO. Zij hoort graag over uw ervaringen met het fonds.

Meer informatie over het NWO Stimuleringsfonds Open Accesspublicaties:
• www.nwo.nl/nwohome.nsf/pages/NWOP_82LC99